

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 14 dec. 1950

Mede bestemd voor Stikker.

Het bestuur van de Ondernemersbond verzocht mij om Schürmann luchtgewijs naar Den Haag te zenden teneinde U volledig in te lichten omtrent de jongste ontwikkelingen in Indonesië m.b.t. de voorbereidingen der maatregelen tegen Nederlanders hier te lande ingeval van mislukking van de Irianconferentie. Ik heb gemeend aan dit verzoek voorshands geen gevolg te moeten geven uit de overweging, dat hetgeen dezerzijds omtrent dit onderwerp bekend is, U reeds volledig in rapportage in allerlei vorm is doorgegeven. Wel acht ik het nuttig hieronder weer te geven datgene, wat genoemd bestuur in het bijzonder onder Uw aandacht gebracht wilde zien.

Het toch reeds zwakke Kabinet Natsir zal moeten aftreden, indien niet zodanig compromis bereikt wordt, dat althans de rood-witte vlag op grond van enigerlei staatkundige constructie in West-Nieuw-Guinea zal kunnen wapperen, waarbij gedacht kan worden aan een overgangperiode van internationale status, mits maar een mogelijkheid bestaat, dat aan einde daarvan Irian tot Indonesië zal behoren. Het Kabinet Natsir zal een compromis moeten kunnen verantwoorden tegenover het Parlement en de publieke opinie, waarbij zich dezelfde moeilijkheden zullen kunnen voordoen als een jaar geleden met de ratificatie der RTC-overeenkomst. In het Parlement bestaat niet een loyale oppositie tegenover dit Kabinet. Aftreden van het Kabinet zou betekenen, dat geen loyaal nieuw Kabinet zal optreden, waarbij onder loyaal te verstaan is, een Regering welke bereid is haar internationale verplichtingen na te komen en het landsbelang objectief kan bezien. De Regering zou toevallen aan hypernationalistische, sterk-linkse elementen, welke geen verdere weerstand zouden kunnen bieden aan extreem-linkse annex destructieve groepen en ook gereed zouden zijn om de wet te verzetten. Mocht echter het Kabinet Natsir zijn lot niet verbinden aan de uitslag van de huidige onderhandelingen, dan zou dit toch betekenen een ernstige verzwakking van zijn politieke en feitelijke macht, zodanig, dat de destructieve groepen buiten zijn greep zouden komen. Onder destructieve elementen is te verstaan van buiten geleide communisten, communistisch ingestelde benden, communistisch ingestelde vakverenigingen, fanatieke Islamitische benden als Darul Islam en bandieten zonder meer. Al deze groepen zouden gaarne de mislukking van de Irianconferentie benutten om tot daden over te gaan en het gemakkelijk op te zwepen volk tot een tweede bersiap te brengen.

Het interview van Dewan Ekonomi aan Aneta geeft aan wat de meest gematigde groep in de Indonesische samenleving denkt als consequentie van een mislukking van de Irianconferentie. Er is geen enkele groep in de Indonesische samenleving bij wie steun voor het prolongeren van de Nederlandse souvereiniteit te verwachten. De bersiap van najaar 1945 heeft overtuigend aangetoond waartoe dit in de grond zachtvaardige volk in staat is. Machtsmiddelen zijn ver ontoereikend om gelijktijdig overal ontstane ongeregelde heden te bedwingen en ook de preventieve is gering.

In dit verband wordt verwezen naar de recente onlusten in Singapore, waar leger en politie ruim voldoende waren om de situatie te beheersen en niettemin om een irrelevante aanleiding toch ernstige troebelen ontstonden. Deze troebelen hadden als uitgangspunt de vermeende aantasting van religieuze gevoelens, doch breidden zich onmiddellijk uit tot andere tegenstellingen, welke zich laten samenvatten in de grote tegenstelling tussen Oost en West. Het incident te Singapore maakte duidelijk hoe sterk de anti-Westerse stemming in Zuid-Oost-Azië geworden is, waarvan de ongelukkige gang van zaken in Korea mede-oorzaak zal zijn. De hoofdoorzaak, die steeds latent aanwezig is, is de tegenstelling tegenover vreemdelingen. Men make zich geen illusies, dat dit in Indonesië anders zou zijn. In Indonesië is een Westerse gemeenschap overgebleven van grote omvang, doch zonder werkelijke bescherming. Ook indien

het machtsapparaat ten volle bereid zou zijn bescherming te verlenen, wat nog betwijfeld moet worden, zal niet vermeden kunnen worden, dat zeer vele slachtoffers vallen. Bovendien zouden de kansen van deze gemeenschap en van de belangen, welke zij vertegenwoordigt, om nogmaals zich van een anti-Westerse beweging te herstellen, nihil zijn. Dit alles zal echter niet behoeven te gebeuren, indien het huidige Kabinet objectieve argumenten heeft om zich staande te houden.

Wat betreft de Nederlandse belangen hier te lande gaat het niet alleen om het Nederlandse bedrijfsleven en de Nederlandse ambtenaren, die nog in functie zijn, doch in het bijzonder om de kleine Indo-Europeaan en om de daar tegen aan leunende Ambonezen, die door hun feitelijke en sociale positie in de frontlinie liggen.

Het gebeurde in Singapore zal enerzijds niet nalaten de tot gewelddaden gepredisponerde groepen in Indonesië te stimuleren en anderzijds mag het als bewijs beschouwd worden dat de situatie verder afgegleden is dan voordien algemeen werd aangenomen.

Aldus het inzicht van het bestuur van de OBI, voor welks rekening deze visie blijft. Voor mijn eigen standpunt verwijs ik naar vroegere rapportage.